

PRVO POGLAVLJE

Marsija^{*}

Dejvid Klej se pitao kako izgleda biti živ odran. Mora da veće mrcvarenje ne postoji. Nezamisliv užas. Čudno, dakle, što je figura koju je gledao zračila spokojstvom, kao da su ljudi oko njega oštrili sečiva tek da bi mu obrijali bradu ili probušili čir, a ne da bi mu, centimetar po centimetar, uklonili čitav teret kože.

Žrtva je naglavce visila s grane na teškom konopu vezanom oko gležnjeva – urednih, kosmatih gležnjeva koji su se završavali rascepljenim stopalima. Drugi konopac mu je bio obmotan oko ručnih zglobova obešenih ispod glave. S obzirom na bolan položaj i mučenje koje ga je očekivalo, izgledao je nakazno smiren.

„Marsiji će oguliti kožu“, reče Kejt. „Dakle, biće živ odran. To mu je kazna što je pomislio da se može nadmetati s bogovima – nauk za sve nas, moglo bi se reći.“

Dejvid je na jedvite jade došao, ali ovo je postajalo zanimljivije nego što je očekivao. Usputni poziv stare prijateljice koju nije video godinama obično ga ne bi ubedio da popodne provede na predavanju, ali je radoznalost u poslednjem trenutku

^{*} Marsija, frigijski silen, svirač dvojnica, takmičio se s Apolonom, najslavnijim sviračem lire, da bi ustanovili čija je muzika uzvišenija i lepša. Apolon se poslužio lukavstvom i pobedio, a Marsija je surovo kažnjen: Apolon ga je obesio na drvo, a zatim mu odrao kožu ostavljajući ga da umire u najgorim mukama. U Marsijinom stradanju i smrti nadahnule su našli mnogi umetnici, a ovde je reč o Ticianovoj slici *Kažnjavanje Marsije*. (Prim. prev.)

pobedila. Na kraju krajeva – govornik je trebalo da bude Kejt Holand, ne tamo neka stara poznanica. Stoga je žurio po let-njoj kiši da se pridruži publici u *Nacionalnoj galeriji* i našao sedište u prepunom amfiteatru između sedokose žene stro-gog lica i dvoje stranih studenata koji su sedeli s olovkama i beležnicama spremajući se da zapišu svaku reč.

Publika ju je kao začarana slušala više od četrdeset minu-ta. Kejt je govorila dobro i jasno, a njeno predavanje je bilo zadržavajuće. Dejvid je jedva mogao poverovati da je ikad imala fobiju od javnog obraćanja, kako je tvrdila kad su pre nekoliko dana naleteli jedno na drugo. „Ne znam zašto te pozivam“, rekla je smejući se. „Dovoljno sam nervozna i kad mi stari prijatelji ne sede u publici.“

Sada nije bilo ni znaka nervoze. Izgledala je dobro, samo-uveren javni govornik od glave do pete. Sredovečnost je bila blaga prema njoj. Kejt je imala onu vrstu privlačnosti koja traje, fine crte, snažno, inteligentno lice i izražajne smeđe oči. Zadržala je i vitkost, i znala kako da je prikaže. Jakna boje slonove kosti, od nekakvog svilenog materijala, bila je zategnuta do blistavog napona preko punih grudi, a suknja joj je padala neravnomerno se obrušavajući s kukova. Bila je to odeća koja je označavala i autoritet i stil, dok su krvavocr-vene sandale s visokim potpeticama upozoravale da sud ne treba donositi olako. Odeća koja je odgovarala njenom nastu-pu: visoko profesionalna ali nijednog trenutka predvidljiva niti dosadna.

Sad dok je Dejvid razmišljao, izgledala je daleko bolje nego kad ju je poslednji put video, što je, ako se ne računa slučaj-ni susret u Saut Benku ranije te nedelje, bilo pre više od dva-deset pet godina. Tada je bila naključana sredstvima protiv bolova, ležala u gvozdenom krevetu u nekom italijanskom bol-ničkom krilu s čalmom od zavoja nabijenom na glavu. Tada se Frančeskina nedavna smrt kao nemoguća senka isprečila između njih. „Želim da zaboravim“, rekla mu je, ili nešto u tom smislu. „Ne želim više da te vidim, nikad.“ Tako mu je,

verovatno, slomila mladičko srce. Ta prva iskustva kad te neko odbije uvek su najgora, razmišljao je, pre nego što naučiš da i najoštrij bol s vremenom umine.

Kejt je objašnjavala da je slika na ekranu kopija čuvene Ticijanove slike koja je izložena u Pragu. „Kod Ticijanovog daleko većeg originala“, govorila im je, „prvi rez je već napravljen na Marsijinom telu a mali pas liže krv koja curi. Ovde je, međutim, sve iščekivanje.“ Zastala je i za uvo sklonila neposlušan čuperak tamne kose pre nego što je tiho dodala: „Sav užas tek sledi.“

Uspomena se probudi u Dejvidovim mislima. *Sav užas tek sledi*. Gde je već čuo ove reči? Neki stih, možda, ili rečenica iz nekog filma? Ne, ovo je bilo ličnije. Odakle god da je poticala, rečenica je sa sobom nosila opasnost. Bio je u čudnoj kući, onakvoj kakva vam se javlja u snovima, udaljeno mesto odvojeno od svakodnevice. Kuća je bila neverovatno lepa, ali zlokobna na neki način koji nije mogao objasniti, što ga natera da se osvrne. A sad je shvatio da je ženski glas koji mu je odjekivao u mislima – *sav užas tek sledi* – bio glas povezan s hladnim jutarnjim svetlom, koje je bilo nekako jezivo, kao da dopire kroz izmaglicu. U praznim sobama osećao se miris nagorelog drveta. Za trenutak je od snage uspomene zaboravio gde se nalazi.

Mršteći se, opet se usredsredi na Kejt. Zastala je, letimično ga pogledala i uhvatila njegov pogled. Imao je osećaj da i nju nešto muči. Da li je moguće da su reči i kod nje pobudile sličnu uspomenu?

Nakašljala se i pogledala svoje beleške. „Dakle“, žustro je nastavila, „pošto je moja tema *Konzervator kao detektiv*, gde je tajna u ovoj slici? Videli smo kako nam rendgen pomaže da otkrijemo umetnikovo putovanje, a sada nam slika nesrećnog Marsije predstavlja drugačiju zagonetku, zagonetku amatera vandala. Pokazaću vam na šta mislim.“

Njen glas mu je to činio. Glasovi uvek bude osećanja; nije čudo što je baš pevanje sirena a ne njihova lepota, ono što

je odvodilo mornare u propast. Kejtin glas je bio smiren i muzikalan, flauta u orkestru glasova, s blagim prizvukom staromodnih odsečnih samoglasnika iz detinjstva. Zvuk, kojeg se godinama nije setio, udaljavao ga je od sadašnjosti. Delovi davno pokopane mladosti sada su se oslobađali i vraćali mu se u sećanje, razjedinjeni delovi s kojima nikad nije očekivao da se opet sretne: one čudnovate nedelje kad mu je bilo devetnaest godina, vreme van vremena, kad je bio samo kotao mladićkih hormona uzavrelih u telu mladog muškarca, a on i Kejt zajedno radili u blatu i prašini Firenze posle katastrofalne poplave 1966. – kako je mogao zaboraviti najžešće nedelje svog života?

Sada se sav usredsredio dok je publici pokazivala detalje slike s Marsijom: zmiju koja se pojavljuje iz odbačene kože, svetlu ljusku prikazanu u nekoliko veštih poteza četkicom i bisernom bojom. „Možda će nam se učiniti da je simbolika nezgrapna“, reče s osmehom zbog kojeg se publika slagala sa ocenom. „Zmija zbacuje svoju kožu da bi je obnovila, dok za Marsiju njen gubitak znači mučenje i smrt. Zasad je dobro – ukoliko, dakako, niste Marsija. Ali šta ćemo s ova dva lika?“

Škljocnula je na sledeću sliku i na ekranu se ukaza stvorenje nalik pacovu s insektom u zubima. „Ovde imamo ono što liči na pacova koji jede ukusnu pčelu.“ Ton joj je bio smiren, kao da privatno razgovara, naznačujući da prelazi na vedriji dodatak glavnom delu njenog izlaganja. „Istoričar umetnosti koji bi pokušao da ovde otkrije simboliku, gubio bi vreme: ovaj detalj je dodat u poslednjih dvanaest meseci.“

Kejt zastade ne skidajući pogled s ekrana. Kad je potom progovorila, Dejvid je imao utisak da više ne gleda beleške, već da izgovara misli onako kako su joj nadolazile. „Ne znamo zašto je ovaj neobičan detalj dodat niti ko je to uradio, pošto je sliku u moj studio poslao vlasnik koji je zahtevao da ostane nepoznat. Zašto? Pacov jede pčelu... Možda mu je namena

da opiše mali čin nasilja nasuprot čudovišnom zločinu koji se vrši nad sirotim Marsijom, ali opet...”

Po drugi put je oklevala. Dejvid se zapita zašto je ovoliko vremena posvetila slici pošto je primer koji je ova sadržavala jedva imao veze s njenim izlaganjem. Namrštila se na prizor na ekranu kao da ga prvi put vidi. Dvoje studenata pored njega prestadoše marljivo da pišu i podigoše pogled čekajući da ona nastavi.

„Dakle, *to* je tajna, znala sam da sam je već videla.“ Sad je Kejt tako tiho govorila, uprkos mikrofonu prikačenom na rever, da se Dejvid naprezao da čuje šta govori. „Ali zašto je meni poslata? I ko...?“

Ovog puta, kad je prestala da govori, bilo je očito da pauza nije namerna, da više nema za cilj dramski efekat, već da je to tišina koja se pretvara u nepodnošljivu napetost.

Nastavi, Kejt, samo nastavi proketo predavanje, Dejvid ju je u mislima terao da produži. Iza njega, publika poče da se vrpolti i mrmlja žaleći se. Istaknuti predavači ne treba da izgube nit. Dejvidu su se pazusi oznojili od brige. Da li je na ovo mislila kada je govorila o strahu od javnog obraćanja? Zaboga, Kejt, nemoj sad da upropastiš. Do pre nekoliko trenutaka jeli su ti iz ruke. Šta god da ti odvlači pažnju, zaboravi na to dok se ovo ne završi. Samo nastavi i završi proketo predavanje.

Ali izgledalo je da je Kejt zaboravila gde se nalazi. Zurila je u ekran. Nesvesna uznemirenosti svoje publike, podigla je levu ruku do usana i zamišljeno grizla nokat na palcu. Od tog pokreta Dejvid iznenada prestade da diše. Prvi put kad ju je video, ili prvi put kad ju je primetio, ili je to možda bilo prvi put kad ju je izdvojio kao devojkicu koju želi, onu u koju će se zaljubiti, sedela je u nekom baru ili kafeu – mora da je to bilo u Firenci, ali pozadina nije bila jasna, a ni lica koju su je okruživala. Mlada Kejt, tek završila školu, s tamnom kosom koja joj pada preko ramenâ i očiju blistavih od onog naročitog, njoj svojstvenog oduševljenja koje je privlačilo ljude.

Smejala se nekoj šali, nesumnjivo nepristojnoj – tada su se u grupi uglavnom pravile nepristojne šale – a onda je nešto rečeno, možda je šala bila njoj upućena. Smeh je zamro u njenim očima, povukla se, izdvojila iz grupe, podigla ruku do usana i zamišljeno grizla nokat na palcu. Dejvid je pozeleo da je uzme u naručje i poljubi baš tu, pred svima. A sad...

Sada je samo želeo da ona nastavi da govori. Da kaže nešto, bilo šta što će pokazati da opet vlada predavanjem. Nagnuo se napred u sedištu: samo završi, Kejt. Skoro si gotova. Samo završi proketo predavanje.

Kejt uzdrhta poput nekog ko se vraća iz transa. Zatrepta okrećući se ponovo ka publici: izgledala je skoro zapanjeno videvši da u prostoriji ima još drugih ljudi.

„Konzervacija je detektivski posao. Da.“ Namrštivši se, pogleda beleške. „Pretpostavljam da je ovo i mene iznenadilo“, reče skrušeno. „Ovo je veća zagonetka nego što sam očekivala.“ Tada pogleda publiku i nasmeši se, jedva treptaj osmeha, ali dovoljan da se Dejvid zavalj u sedište s osmehom olakšanja. U redu je, opet je na pravom putu. Njihova govornička zvezda ipak nije odlutala. Kejt je povratila čvrst, bezličan stav predavača i svi se opustiše. „Moj sledeći primer, sa zadovoljstvom ćete primetiti, jasniji je.“

Dejvid samo što nije uskliknuo. Zadivila ga je jačina sopstvene reakcije. Odavno ništa nije želeo toliko kao da se Kejtino predavanje završi uspešno kako je i počelo. Neverovatno, na sebe zapravo nije mislio skoro čitav sat. Kejtina čarolija je bila moćna kao i uvek.

Pritisnula je daljinski upravljač i neprijatni mali pacov, surovo iskeženih zuba kojima je insekta držao u ustima, nestade sa ekrana. Dejvid je gotovo verovao da je, baš pre nego što je prizor nestao, pacov jedno oko zatvorio zaverenički namigujući, baš njemu.